

A graffiti tipográfiai vonatkozásai

Ginter Zsófia*

*Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, 1088 Budapest, Múzeum krt 6-8/a
(ginterzs@yahoo.com)

Összefoglaló

A graffiti (függetlenül a formát a jelenség morális dilemmáitól) bizonyos szempontból egy olyan kézirásos írásforma, ami különleges, átmeneti helyzetben van kép és szöveg között. A műfaj értelmezéséhez azonban ismerni kell a rajzok készülésének körülményeit, az illegalitásból adódó sajátosságokat és a legfontosabb festőeszközöket ugyanúgy, mint a graffiti formái változásainak történetét. Ezek tükrében vizsgálható a graffiti és a tipográfia viszonya, valamint az alkotások szöveg illetve kép jellege.

Kulcsszavak: graffiti, kalligráfia, kézirás, stílus, kép

Abstract

Graffiti (the form itself detached from the moral dilemmas of the phenomenon) in one aspect is a handwriting form or style which inhabits a particular zone between picture and text. To be able to understand this genre it is essential to know about the circumstances of making a piece, the characteristics resultant of illegality and the basic painting tools, and it is also important to be familiar with development of the form of graffiti. We can analyze the relation between graffiti and typography and the textual character or pictoricity of the pieces based on these elements.

Keywords: graffiti, calligraphy, handwriting, style, picture

„Ha végigmegyünk a Kis- vagy Nagykörúton, elsétálunk a Lánchíd lábához, vagy a budai főútvonalakhoz akkor szomorú képpel találkozhatunk. Szinte nincs egy olyan épület, amelyet ne lepne be a falfirkák mindent elborító mocska.” (Hanzély Ákos, a Lát-Kép Egyesület elnöke 2008)

„Mi a graffiti? Más személy vagyonának valamely szimbólummal történő megjelölése annak beleegyezése nélkül. A graffitit a vandalizmus egyik típusának tartják.” (Dr. Diószegi Gábor alezredes 2008)

„A falfirka közönséges kosz, amit lehetőség szerint minél előbb le kell tisztítani, el kell tüntetni.” (<http://szeretembudapestet.hu/>)

„Vannak a kártevőknek elfogult híveik, köreikben egyfajta kortárs művészetről is szó esik.” (Ráday Mihály 2005)

„Graffiti (singular: graffito; the plural is used as a mass noun) is the name for images or lettering scratched, scrawled, painted or marked in any manner on property. Graffiti is sometimes regarded as a form of art and other times regarded as unsightly damage or unwanted.” (Wikipedia)

„Teljes tévedés a taget a graffitiról leválasztani, nem fog menni, kudarchoz fog vezetni. A tagelés a figyelem felhívásának gesztusa és nagyon rokon a kalligráfiával. A dinamikára, agresszivitásra törekvő kézirás nagyon fontos benne” (Sugár János, a Magyar Képzőművészeti Egyetem Intermédia Tanszékének tanára 2008)

„Önök is tagelnek, amikor valakinek a névjegyüket adják. Mindenki valamit mondani akar. Meg kell magyarázni, hogy miért ez az illegális és miért nem az az illegális. Miért ez a csúnya és miért az a szép?” (Uő. Uo.)

A graffiti mint jelenség

A graffiti napjaink nagyon aktuális, nagyon komplex és igen vitatott jelensége. Egy olyan műfaj, ami mára meghatározóvá vált a kortárs vizuális művészetekben, ugyanakkor még mindig nem egyértelmű a rangja és helye ezek között.

Bár a falra rajzolás tulajdonképpen egyidős az emberiséggel, a mai, modern graffiti nagyjából 30 éves. Ez alatt a három évtized alatt jelentős fejlődés ment keresztül, a kezdetben teljesen underground szubkultúrából mára egy kiforrott, jellegzetes, saját formanyelvvel és szabályokkal rendelkező, és a mainstream művészet által is ismert és alkalmazott műfajjává vált. A világ legnagyobb modern művészeti múzeumai, például a new yorki Museum of Modern Art és a londoni Tate Modern is számos graffiti kiállítást rendeztek már¹, a legismertebb graffitisek alkotásait milliókért árverezik el a nagy aukciósházak² neves cégek egész divatmárkákat, reklámgrafikákat és arculatokat építenek a graffiti által ihletett stílusra³ – tehát a műfaj üzletileg is megfoghatóvá, eladhatóvá vált. „A pénzzel és a hírnévvel legalizálódott a műfaj és egyes művészei, miközben a városvezetések szerte a világon erőteljes lépéseket tesznek az egyértelmű vandalizmusnak kikiáltott klasszikus graffiti ellen.” (Orosz 2008)

Így van ez Magyarországon is – itthon a közelmúltban a Szeretem Budapestet Mozgalom „Le a falfirkákkal” elnevezésű kezdeményezésével kapcsolatban irányult a figyelem a graffitire, melynek során önkéntesek budapesti házfalakat tisztítottak meg a firkáktól⁴. A programról és a témáról nyilatkozó közéleti személyiségek és szakértők mindegyike csupán koszról és károkról beszélt, pedig nyilvánvaló, hogy a probléma ennél sokkal összetettebb.

Valószínűleg az ilyen típusú médiareprezentáció az egyik oka, hogy az emberek túlnyomó többsége nem lát és tud mást erről a műfajról, mint hogy a rongálás egyik formája. A másik ok természetesen a graffiti lényegi jellemzőjéből ered, nevezetesen abból

a tényből, hogy alapvetően illegálisan készül, köz- vagy magántulajdonban lévő falakra.

Érdekes kettősség figyelhető meg tehát: az, hogy a fiatalok körében a „graffitis életérzés” és stílus divatossá (és eladhatóvá) vált, és az emberek egyre gyakrabban találkoznak ezzel formával hétköznapi, legális keretek között is, nem tette magát a műfaj széles köben elfogadottabbá. Hiába is foglalkoznak már művészettörténészek a graffiti történetével, hiába nyílnak folyamatosan az ilyen típusú kiállítások, az emberek többségének számára továbbra sem kérdéses, hogy művészetnek tartja-e a graffitit.

Állandó vita folyik arról, hogy lehet-e művészetnek nevezni a graffitit, hol húzódik a határ az értékes és a káros, a vandalizmus és az alkotás között, ám ebben a témában rendszerint nem születnek igazán érdemi és előre vivő gondolatok, ezek többnyire megmaradnak a felszínes és egyoldalú véleménykifejtések szintjén, és nem szakadnak el a sztereotípiáktól.

Mindez természetesen érthető, hiszen azok, akik a házuk falán, a tömegközlekedési eszközökön és a középületeken a találkoznak a rongálás nyomaival, a kéretlen alkotásokkal, a koszként megjelenő firkákkal, jogosan háborodnak fel és ítélik el az elkövetőket. Ezzel nehéz vitatkozni, ahogy minőségi és értékbeli fokozatokat is nehéz lenne meghatározni, mivel az ellenzők nem értik (és ez valóban nem is evidens, de így van), hogy illegális graffiti nélkül legális sem létezik, ahogy az olvashatatlan firkának ítélt tag sem választható külön a szemmel láthatóan igényes graffiti festménytől.

A két oldal érvei összeegyeztethetetlenek, és sohasem születhet köztük megegyezés vagy kompromisszum, mivel a graffiti alapvetően egy illegális és ezáltal autonóm, cenzúrázatlan, kritikus, a fennálló rendet tudatosan kijátszó műfaj, tehát a *lényegét* a törvényen kívüliség, a „gerilla taktika” (Bodó 2004) alkalmazása adja. A kérdés az, hogy mindez belefér-e a művészet fogalmunkba, vagy sem. A két véglet között nemigen van átmenet.

Éppen ezért amennyiben a graffitit mint önálló formanyelvet, jellegzetes műfajt akarjuk vizsgálni, el kell tekintenünk az ilyesféle morális problémáktól, és érdemes a graffitire pusztán kifejezési módként tekintenünk. A dolgozatomban további részében ennek megfelelően nem fogok állást foglalni ebben a kérdésben, annál is inkább, mert a műfaj tipográfiai vonatkozásaival szeretnék foglalkozni, ami elsősorban a megjelenési forma, a betűformák elemzését jelenti. Ennek ellenére a graffiti-jelenség nem értelmezhető és érthető meg pontosan a témával kapcsolatos főbb dilemmák bemutatása nélkül, így szükség volt ezek rövid említésére is.

1. Ilyen kiállítások például: The Museum of Modern Art, New York: „Laser Tag”, Graffiti Research Lab, 2008. 03. 24.; Brooklyn Museum, New York: „Graffiti”, Lady Pink, NOC 167, 2006. 06. 23.; The Museum of Modern Art, New York: „PopRally presents Graffiti Research Lab”, Graffiti Research Lab, 2008. 05. 04.; Tate Modern, London: „Street Art”, 2008. 05. 23 – 08. 25.

2. A londoni Sotheby's aukciós ház 2007 februárjának első hetében 38,5 millió forintnak megfelelő fontért árverezte el az angol Banksy fedőnevű graffitisek egyik alkotását, forrás: *Index*, Letöltés dátuma: 2008. 12. 07. URL: <http://index.hu/kultur/klasz/banksy0214/>

3. Ilyen márkák például: Cool Tv (<http://cooltv.hu/>); Carhartt (<http://www.carhartt-streetwear.com/>); Ecko (<http://www.shopecko.com/home/index.jsp>); Stüssy (<http://stussy.com/>); MTV Europe (<http://www.mtv.tv/index.htm>) stb. Letöltések: 2008. 12. 06.

4. Bővebb információ a programról: http://szeretembudapest.blog.hu/2008/09/10/le_a_falfirkakkal_plakat; <http://www.tisztabudapest.hu/falfirka.sajtokozlemenye.html>; Letöltések: 2008. 12. 06.

A graffiti mint írásmód

A graffiti tehát bizonyos szempontból egy speciális kézírásos írásmódnak tekinthető.

Egy kézírásstípus vizsgálatakor lényeges szempont megállapítani azokat a körülményeket és hatásokat, amik meghatározzák az adott írásképet. A graffiti esetében ezek különösen fontosak, hiszen ez a műfaj elválaszthatatlan a megjelenésének és készülésének körülményeitől.

Azonban ahhoz, hogy a graffiti szövegeket érdemben elemezni tudjunk, először is mindenképpen tisztázni kell néhány alapvető fogalmat.

A graffitis szubkultúra alapvető fogalmai

A graffiti (mint már említettük) egy minden esetben falon megjelenő, alapvetően festékszóróval (ún. kanna, az angol spraycan szóból, *1. kép*) vagy speciális vastag filctollal (ún. markerrel) készülő rajz vagy felirat.

1. kép. Festékszóró kanna. Forrás: <http://www.montanapaints.co.uk/montana-gold-spray-paints.php>, letöltés dátuma: 2008. 12. 12.

A rajzoknak három fő fajtáját lehet elkülöníteni kidolgozottság szerint: a legkidolgozottabb típus az ún. mural vagy piece (*2. kép*), azaz a nagyméretű, általában színes, részletes, képi és betüelemeket is tartalmazó falfestmény. A második típus az ún. throw up vagy bombing (*3. kép*), ami általában maximum két színű, gyorsan elkészített, vastag, keretes betűkből álló felirat, a festő (ál)névvel. Végül a harmadik típus a tag (magyarul címke, *4. kép*), gyakorlatilag egy aláírás, egy kisebb, egy vonalból álló, pillanatok alatt készülő, lendületes, kalligrafikus felirat.

Ezeket a fajtákat tehát leginkább a készítési módjuk és a készülés körülményei különböztetik meg. Fontos, hogy ezek nem történeti kategóriák, hanem egy időben, akár egy helyen létező típusok, amelyeket egy graffitis készít, attól függően, hogy hová fest, pontosabban attól függően, hogy mennyi ideje van a festésre.

2. kép. Mural vagy piece, készítő: Ripó. Forrás URL: http://www.ripovisuals.com/jpgs/lrg_buenosaires_ripo_unfamous_lores.jpg, letöltés dátuma: 2008. 11. 15.

3. kép. Throw up vagy bombing, készítők: Maclain crew. Forrás: <http://maclain.de/>, letöltés: 2008. 11. 20.

4. kép (lent). Tag. Forrás: <http://parallelstrokes.com/excerpt.pdf>, letöltés dátuma: 2008. 12. 13.

Mindebből már az is kitűnik, hogy a graffiti műfajában minden a név körül forog. A név az a szöveg, amit a festő („szakszóval” writer, azaz író⁵) kiválaszt magának – gyakran a betűk formája és formálhatósága alapján –, majd ezen a néven alkot, így ismeri meg a graffitis világát. Idevágó lényegi szempont, hogy ebben a szubkultúrában a legfontosabb érték a hírnév, az, hogy melyik writert hányan ismerik (ez szakszóval az ún. fame game). A writerek ennek érdekében festenek minél veszélyesebb, ám annál látványosabb és feltűnőbb helyekre. Ezért van nagy hagyománya például a vonat- és metrószerelvénny-festésnek, hiszen így másik városokban vagy akár külföldön is megismerhetik az adott graffitis nevét.

5. A graffitis szubkultúra saját kifejezései az angolból származnak és nem fordíthatóak le pontosan magyarra, a témában a világon mindenütt ezeket a megnevezéseket használják, ezért a továbbiakban is fogok idegen szavakat használni.

Ennek alapján már talán az is látszik, hogy miért nem érhető meg a graffiti az illegalitás nélkül. Visszatérve az említett három fő típushoz, ezek esetében is jól látható, hogy a graffiti alkotásokat alapvetően meghatározza a tény, hogy illegálisan készülnek, a writernek tehát általában gyorsan kell dolgoznia. Ezért függ a felirat jellege attól, hogy hová kerül – amennyiben legális falra vagy kevésbé látható helyre, van idő a rajzot kidolgozni, több tíz kannát elhasználni és a monumentális méretű falfestményeket megalkotni⁶.

A throw up ezzel szemben gyakran vonatokon jelenik meg mivel elég nagy ahhoz, hogy látványos és észrevehető legyen, viszont a szigorúan őrzött pályaudvarokon a graffitiseknek kevés idejük van festeni, ezért általában gyorsan felrajzolnak egy körvonalat kannával, majd azt nagyjából kitöltik egy színnel, és már kész is a felirat.

A tag az a típus, amivel a leggyakrabban találkozhatunk a városban, hiszen ennek elkészítéséhez elég akár egy zsebben is elférő filctoll, ami bárhol előkapható, és amivel a writer pár pillanat alatt ott hagyhatja a kézjegyet egy alkalmas helyen (5. kép).

5. kép. Filctollal készített tagek. Készítők: Blik, Drez, Lazy, Idor. Forrás: <http://flickr.com/photos/extraverage/sets/72157594258239041/>, letöltés dátuma: 2008. 12. 12.

Az előbbieken alapján talán látható, hogy a graffiti feliratok készítésénél a legfontosabb szempont a gyorsaság és a méret. A festékszóró előnyös eszköz abból a szempontból, hogy nagyon nagy területet lehet vele nagyon gyorsan lefedni, viszont hátránya, hogy kimondottan nehéz vele dolgozni, a kezelése alapos gyakorlást igényel. Ennek oka, hogy rendkívül folyékony festéket tartalmaz (hasonlóan a filctollhoz), ami, ha lassan húzzuk a vonalat azonnal elfolyik, elrontva a feliratot. Ebből adódik a graffiti betűk dinamikussága, lendületessége és kalligrafikus jellege (ez utóbbi főleg annak köszönhető, hogy a kannával,

hasonlóan a klasszikus író tollhoz, kontrasztos vonalakat lehet húzni, tehát a vonal lehet vastagabb és elmosódottabb vagy élesebb és vékonyabb ugyanabban a szóban, 6. kép).

6. kép. Kalligrafikus tag. Készítő: Above. Forrás: <http://goabove.com/>, letöltés dátuma: 2008. 10. 21.

A graffiti formai változásainak története

Természetesen a graffiti sem olyan formában született meg, mint ahogy ma ismerjük. A több, mint három évtizedes múlttal rendelkező műfaj az évek során egyértelműen átalakult, bizonyos értelemben fejlődött, ennek a fejlődési folyamatnak a végigtekintése pedig segít jobban megérteni az utca művészetének mai jellemzőit.

1971. július 21-én a New York Times szokatlan cikket jelentetett meg egy mellékletének címlapján. A „TAKI 183” Spawns Pen Pals” című írás⁷ egy 17 éves görög származású fiúról szólt, aki egész New York-ra kiterjedő jelenséget indított el azzal, hogy futárként a városban dolgozva mindenütt felírta a falakra a becenevét (7. kép). A beceneve mellett a 183-as szám az utcára utalt, ahol lakott. A cikk beszámolt róla, hogy Taki egy éve tartó működése alatt máris rengeteg fiatal követte a példát és kezdte el a nevét firkálni a város különböző pontjain, a metróban és a vonatokon, az új mozgalom hírére a város határain túlra is eljuttatva.

7. kép. TAKI 183. Forrás: http://www.riott.com/media/users/714/u18714/image/taki183_FB_jpg, letöltés: 2008. 12. 12.

6. Ilyen rajzokat Budapesten például a Filatorigátnál lehet látni, ami egy legális fal, azaz ide szabadon festhetnek a graffitisek. (4. kép)

7. Az eredeti cikk elolvasható az alábbi linken: http://www.ni9e.com/blog_images/taki_183.pdf, letöltés: 2008. 12. 12.

De miért is született ezzel egy új műfaj? Természetesen nem a „falra írás” maga volt az újdonság – a történelemben korábban már számos alkalommal jelentek meg üzenetek, feliratok falakon⁸. Ezek azonban gyakran politikai jellegűek voltak (mint Budapesten 1956-ban a híres „M.U.K.”) és egy bizonyos történelmi helyzethez és közösséghez kapcsolódtak, egyediek voltak abban az értelemben, hogy ritkán, egymástól függetlenül és konkrét események hatására készültek, valamint a feliratnak nem igazán volt esztétikai értéke és lényegtelen volt az alkotó személye, mert az üzenet, a tartalom számított.

Ezzel szemben az „új” graffitinek a szó szoros értelmében nem volt tartalma, pusztán egy illető jelenlétét fejezte ki, a hozzá nem értők számára gyakran olvashatatlan kosznak tűnt. Ezen kívül hamar egyértelműen behatárolható mozgalom és szubkultúra épült köré, később folyamatosan kialakult egy sajátos vizuális nyelve, önálló szabályrendszere, technikája, szintaxisa. A készítőknak nem volt céljuk a beavatottakon kívüliek megszólítása a felirat kihelyezésének illegálitása által létrejött autonómia kifejezésén túl, a jeleket értőknek azonban minden tag információval szolgált (Bodó 2004).

Ebben a korai korszakban a graffiti szövegek konvencionális betűformákkal készültek, egyrészt a műfaj „kezdetlegessége” miatt (hiszen egy tag még önmagában feltűnő volt, már a jelenléte által), másrészt pedig azért, mert olvashatónak kellett lenniük, hogy minél hatékonyabban terjesszék az alkotó hírnevét.

A graffitizés ekkoriban mindenképp a hírnévről, az ismertség megszerzéséről szólt. „A képlet egyszerű: a taged által híressé lehet válni. A tag a társadalom és a város perifériáira szorult fiatalságnak ha nem is az egyetlen, de mindenképp a legolcsóbb és leginkább kézen fekvő megszólalási lehetősége. Nevük, azonosítójuk felfestése a várost keresztül kasul átszelő, e neveket a város minden pontjára eljuttató (>>going all town<<) metrószerelvényekre, a gettók falaira firkált üzenetekkel ellentétben már nem csak a szűkebb közösségen belül teremt számukra nyilvánosságot. Ahogy a metrószerelvények a város perifériájáról bejuttatják a tagedet a város szívébe, úgy juttatják el először ahelyi, aztán a globális médiumok a társadalom perifériájára szorult firkász jelenlétét mindenkinek. Az ekkorra már teljesen kiépült telekommunikációs infrastruktúra és globális médiatér volt az, mely ennek az alapvetően nagyon lokális jelenségnek globális nyilvánosságot adott: a médiában látott híradások nyomán az eredeti helytől távol is elindul a mintakövetés, a másolás, illetve ennek

nyomán a globális kreolizáció, létrejönnek azok a médiumok, személyes fényképalbumok, fanzinok, melyek ezt a kultúrát archiválják és átörökítik.” (Bodó 2004)

A graffiti tehát hamar elterjedt a világban, egyre többen vettek festékszórót és filctollat a kezükbe, ez a növekedés pedig elkezdte átalakítani a műfajt. A writerek részben a versenyszellem, részben a művészi igény által motiváltak egyre tovább fejlesztették saját kézjegyeiket. Az egyre gyarapodó graffitis közegben jelentősége lett az egyéni kifejezőmódnak, elkezdődött a taged és a betűformák egyénítése. E folyamat során jelentek meg olyan elemei a graffitinek, amik ma már természetesnek tűnnek – elkezdett növekedni a betűk mérete, vastagsága, megjelentek a kontúrok, az ún. buborékbetűk és a három dimenziós ábrázolás, ábrákat, színeket és szimbólumokat (pl. speciális csillagot, kört és más díszítő elemeket) kapcsoltak a feliratokhoz.

Míg eleinte a taged mennyisége számított, mostantól egyre inkább a style, azaz az önálló stílus vált minden e médiumon alkotó legfontosabb attribútumává, elismertségének kulcsává (Bodó 2004).

Fontos fordulat a '80-as évektől, az ún. „Wild Style” (angol, „Vad Stílus”) megjelenésétől következett be, amikor a feliratok egyre bonyolultabbá, komplexebbé, kidolgozottabbá váltak, és így egyre nehezebben olvashatóvá (8. kép). Crispin Sartwell tanulmányában azt állítja, hogy a graffiti szövegek története tulajdonképpen az olvashatatlanná válás története. Szerinte ennek a formai fordulatnak két fő oka lehetett: egyrészt egy „kód” alkotás, azaz a feliratokat értők és nem értők csoportjainak elkülönítése, megkülönböztetése. A másik magyarázat az esztétikai, műfaji fejlődés, melynek során számos graffitis vizuális játékba kezdett a szavakkal, szétbontva, átalakítva, absztrahálva, a képiség felé tolva a feliratot, és motívumokat, színeket, szimbólumokat illesztve a betűk mellé. Sartwell szerint ez a trend ugyanígy megfigyelhető az egyes graffitisek életművében is, vagyis az alkotók stílusának fejlődésével a felirataik gyakran veszítenek olvashatóságukból (Sartwell 2004).

A „Wild Style” megjelenésének korszakához még egy lényeges változás köthető: ebben az időszakban, a '80-as években figyelt fel a magas művészeti világ a graffitire és kezdtek galériák is kiállítani graffitisek képeit⁹. Logikus kérdés, hogy vajon melyik folyamat hatott a másikra, a graffiti ért-e el egy bizonyos színvonalat, ami bejuttatta az elit kultúrába, vagy, ahogy Sartwell írja, a graffitikultúra elismertebbé válása és az alkotók megjelenése a magas művészeti életben ösztönözte a műfajt a fejlődésre és a writereket az egyéni stílusuk kibontakoztatására (Sartwell 2004).

8. Bodó Balázs tanulmányában az őskori barlangrajzokat, a Pompeii-ben feltárt falfirkákat, a magyar 1956-os és a párizsi 1968-as feliratokat említi példaként. (Bodó 2004)

9. Az első ilyen kiállítások New Yorkban nyíltak Dondi, Zephyr és Futura műveiből (Sartwell 2004)

8. kép. „Wild Style” graffiti. Készítő: Rusk. Forrás URL: http://maclainm.de/walls/2005_06/02/r_bratistava_05.html, letöltés dátuma: 2008. 11. 24.

A graffiti és a tipográfia viszonya

Sartwell azt állítja, hogy a graffiti, története során először szavakból szavakat ábrázoló képekké vált, végül egyszerre a szavak hihetetlen szétbontásává és kidolgozásává¹⁰. A graffiti alkotások szövegei képekbe olvadnak, teljesen eltűnik a szöveg-jellegük, sőt, szinte megszűnnek szövegnek lenni, hiszen nem ez a lényeg – a lényeg, a név maga mindenképpen jelen van, csak eltemetve, elvágva, összehajtvva, megtekerve, kicsavarva, szétszerelve és más sorrendben újra összerakva¹¹.

Ezzel megfogalmazódott az egyik fontos dilemma a graffitivel kapcsolatban: mennyiben tekinthetjük szövegnek, és mennyiben képnek ezeket az alkotásokat?

Bár ez a dilemma valójában eldönthetetlen, rámutat a graffiti és a tipográfia viszonyának kulcsára, a köztük lévő alapvető különbségre.

Kézenfekvő, hogy rokonságot keressünk a graffiti és a tipográfia (mint a nyomtatott betűk művészete) között, ugyanúgy, ahogy a kézírás vagy a kalligráfia és a tipográfia között is van kapcsolat. Azonban néhány hasonlóság mellett sokkal hangsúlyosabb alapvető különbség, amit itt találunk, a graffiti lényegét mutatja meg.

A tipográfia elsődleges célja az olvasás megkönnyítése, a betűformákat ennek megfelelően alakítják, de ezek a nyomtatott betűk teljesen

absztraktak – abban az értelemben, hogy semmilyen összefüggés nincs az éppen általuk megjelenített szó és a formájuk között. A graffiti ezzel szemben nagyon is függ az adott felirat lényegétől. A betűtípusok ezen kívül mehanikusan reprodukálható betűsorozatként készülnek, bizonyos fontok standardizálódnak, bármikor, bármilyen szöveg nyomtatásához alkalmazhatóak, egy szöveg pedig bármikor, bárhol, bármilyen kontextusban és formában ugyanaz. A graffiti ábécék és betűformák viszont mindig az adott és specifikus felirathoz alkalmazkodnak, egy bizonyos alkalomra készülnek, konkretizálják a szöveget. Megvan bennük az egyedi alkotásokra jellemző kézzel készíttesség minősége, akár egy festményénél, amikhez abban az értelemben is hasonlítanak, hogy konkrét, fizikailag megjelenő tárgyak (ti. festék a falon, szemben a nyomtatott betűvel, ami ennél sokkal kevésbé „van jelen” fizikailag; Sartwell szemléltető példaként azt írja, hogy ha elpusztítjuk az Ulysses egyik példányát, a regény maga megmarad, viszont ha a Mona Lisát pusztítjuk el, megsemmisítettük a művet. Sartwell 2004).

A graffiti alkotás tehát lényegében egy név mint egyedi festmény, szöveg fizikailag létezővé rajzolva, betű és jelkép egyben.

Hivatkozások

- Hanzély Ákos (2008) Falfirkák és Budapest 2008 - Rövid összefoglaló a graffiti-helyzetről, annak okairól és a lehetséges kitérési alternatívákról. Letöltés: 2008. 12. 06. URL: <http://www.tisztabupestet.hu/eloadas04.html>
- Dr. Diószegi Gábor (2008) Nemzetközi rendőri gyakorlat a graffiti-jelenség kezelésére. Letöltés: 2008. 12. 06. URL: <http://www.tisztabudapestet.hu/eloadas02.html>
- Ráday Mihály (2005) Egy nem tiszta ügy. *Népszabadság*, Letöltés: 2008. 12. 06. URL: <http://nol.hu/archivum/archiv-144096>
- Wikipedia (2008) *Graffiti*. Legutóbbi frissítés: 2008. 12. 06. URL: <http://en.wikipedia.org/wiki/Graffiti>
- Sugár János (2008) Falfirkák és Budapest 2008. Letöltés: 2008. 12. 06. URL: <http://www.tisztabudapestet.hu/eloadas06.html>
- Orosz Richárd (2008) A művészetként megítélt street art aktivizmus. *Építészfórum*, Letöltés: 2008. 12. 06. URL: <http://epiteszforum.hu/node/9179>
- Bodó Balázs (2004) Graffiti és street art mint a társadalmi diskurzus eszköze. Letöltés dátuma: 2008. 12. 06. URL: http://www.warsystems.hu/wp-content/uploads_bodo/bolyongas.pdf
- Sartwell, Crispin (2004) Graffiti and language. Letöltés dátuma: 2008. 11. 03. URL: <http://www.crispinsartwell.com/grafflang.htm>

10. „Graffiti went from being words to being pictures of words, and then being the simultaneous incredible elaboration and tearing apart of words.”

11. „Text is merged into picture, but then also compromised toward pictoricity or shaken out of its status as text almost altogether. Nevertheless, the sheer fact that text is involved is preserved: that's not usually the question. The name is still evidently present, only it's buried, sliced, blended, flipped, folded, twisted, disassembled and put together again in a different order.” (Sartwell 2004)

